

HEEMKUNDEKRING

De Heerlijkheid Oirschot

NIEUWSBRIEF OKTOBER 2019

Voorwoord

In 1949 organiseerde men in Alphen het eerste Heemkamp. Enthousiaste leden trokken er met laarzen en troffels op uit om in de bodem te graven. Gemeenschapsarcheologie noemen we dat tegenwoordig. In de loop der tijd groeiden de Heemkampen uit tot de Brabantse Heemdagen, waarin heemkundigen samenkomen om kennis te maken met een plaats of streek. In Oirschot waren er al eerder heemkampen (in 1953 en 1966), en in 1999 was onze heemkundingring de gastheer van de heemdagen, onder het treffende motto: "In Oirskot zitte goewd".

De Brabantse Heemdagen worden in 2020 voor de 72ste keer georganiseerd, en opnieuw is onze vereniging gastheer. Op een donderdag en vrijdag in de eerste helft van augustus (de exacte data moeten nog worden vastgesteld) ontvangen wij heemkundigen uit heel de provincie om hen de rijkdom van het Oirschotse erfgoed te tonen. Voor de organisatie zoeken we de samenwerking met andere partijen, zoals bijvoorbeeld de gemeente, de Oirschotse gilden, de musea en Visit Oirschot. Als u ideeën heeft om de tweedaagse in te vullen laat het ons weten, en ook als u graag meehelpt om de heemdagen voor te bereiden. En misschien hebt u ook een goede suggestie voor een nieuw motto. Dan maken we er samen twee geweldige Heemdagen van.

Anton Neggers
Voorzitter

Even voorstellen: Gilde 'Sancta Barbara'

Als tweede in deze reeks over de roemrijke gildes van Oirschot wil ik het gilde 'Sancta Barbara' aan u voorstellen. De bron voor dit artikel is een gesprek met gilde lid Jacques van de Ven. Alvorens het gesprek aan te vangen kreeg ik een exemplaar van het boekje '*Uit de Casse van Gilde Sancta Barbara Oirschot*' waarin deze toenmalige archivaris van het gilde in een reeks van 50 artikelen de archieven opende.

Zo komen we op de 1^e vraag in het gesprek: *'Hoe lang bestaat het gilde Sancta Barbara'?*

Het gilde Sancta Barbara heeft een rijke geschiedenis. Al in 1444 komt de naam van het gilde voor in documenten. Jean Coenen, gildebroeder en historicus, ontdekte in het rechterlijk archief een acte die een erfenis beschrijft uit 1444. Gezien de in die tijd aanzienlijke schenking moet het gilde toen in hoog aanzien hebben gestaan. Waarschijnlijk bestond het gilde toen dan ook al geruime tijd. De naam van het gilde wijst daar eveneens op, de

legende over de heilige Barbara dateert nl. al vanuit de 14^e eeuw. Ook dit Oirschotse gilde kende zijn up's en down's maar het is na al die eeuwen nog steeds actief.

Als een van de hoogtepunten uit de nabije geschiedenis refereert Jacques aan het Landjuweel dat in 1980 door de vier Oirschotse schuttersgilden werd georganiseerd in het kader van het jubeljaar waarin Oirschot ca 1500 jaar zou bestaan. Een *'landjuweel'* was een groots festijn dat van oudsher ook een aantal culturele nevenactiviteiten bevatte. Zo werden er een viertal rederijersavonden georganiseerd waaruit naderhand in 1983 het Oirschotse Rederijersgilde Sint Katrien ontstond dat nog steeds bestaat. Het gilde Sancta Barbara was ook de animator van de Culturele dag Oirschot die voor het eerst in 1985 plaats vond.

Dit sluit meteen aan op mijn 2^e vraag: *'Wat zijn de belangrijkste tradities van het gilde?'*

In de inhuldigingsrede van de hoofdmans uit 1989 wordt toegelicht dat de gildegeest is gebaseerd op 3 gedachten nl.: de maatschappelijke dienstbaarheid, de dienstbaarheid aan elkaar en het culturele aspect. Met name door die 3^e gedachte onderscheidt het gilde zich van anderen. Op de home pagina van de website van het gilde www.gildesactabaraba.nl staat dan ook vermeld dat het gilde naast het schieten met de kruisboog jaarlijks sociale of culturele activiteiten organiseert met een doelgroep uit de Oirschotse gemeenschap.

Jacques noemt als voorbeeld van sociale dienstbaarheid de middag die het gilde onlangs organiseerde voor de vrijwilligers van *'Tafeltje dekje'* als stimulans voor het mooie werk dat zij doen. Het gilde participeerde ook jarenlang in activiteiten van de *'Zonnebloem'*

En meteen volgt een smakelijke anekdote waarin Jacques verhaalt over een oudere dame, die in de tijd dat de militairen nog betrokken waren bij het vervoer van zieken voor uitstapjes van de Zonnebloem, al tegenspuiterend per brancard werd rondgedragen. De dame was helemaal uit haar gewone doen en klaagde dat ze naar huis wilde totdat ze een kapperszaak in het oog kreeg. Ineens sloeg haar stemming om, ze wilde dolgraag een nieuwe coiffure en nam daarna met veel plezier deel aan het uitstapje!

Net als de andere gildes uit het dorp kent ook Sancta Barbara een jaarlijkse *'Patroons- of Teerdag'* ter ere van de patroonheilige en het *'Begraven met gildeneer'* van medebroeders. In 2013 organiseerde het gilde de Kringgildedag van de Kring van Schuttersgilden *'Het Kwartier van Oirschot'*. Verder is er dan nog het tweejaarlijkse *'Konings- en Kermischieten'*.

Als illustratie van dit laatste wil ik u een couplet uit een gedicht hierover uit 1979 van de hand van Toke van de Ven niet onthouden:

*'De zaal loopt vol, er komt muziek
Lang zal ie leven, zingt men kwiek
De koning nu ter ere
Maar velen zijn nog lang niet moe
Die willen naar de kermis toe
Daar gaan de 'hoge' heren.'*

Mijn volgende vraag is: *'Hoe zit de organisatie van het gilde in elkaar?'*

Het gilde Sancta Barbara bestaat momenteel uit 20 actieve leden en wordt bestuurd door 'de overheid' bestaande uit de hoofdman, de schrijver(secretaris), de busmeester (penningmeester), de hoofdmansdeken en de koningsdeken. Daarnaast kent het gilde nog de koning, de 2^e koningsdeken, de vaandrig, de vendelier, de tamboer en de archivaris. Ook hier geldt *'De Caert'* als richtlijn voor het bestuur, de laatste *'Nieuwe Kaart'* dateert uit 1998.

Sinds 1974 heeft het gilde een Beschermvrouw: mevr. L.M.M.Rijcken-Mulder, die in 1980 aan het gilde het door Hans van Eerd gemaakte beeldje *'Tamboer in brons'* schonk. Dat is samen met het gildezilver in de Gildekamer bij de brouwerij te bewonderen; het archief van het gilde wordt zorgvuldig bewaard door de secretaris. Verder beschikt het gilde over een prachtige gildetuin met 4 schutsbomen, een schuilhut en het onderkomen *'De Hoge Bocht'* gelegen aan de Theetuin.

Van daar komen we al weer op de laatste vraag: *'Hoe ziet de toekomst van het gilde er uit?'* Ook het gilde Sancta Barbara kampt met vergrijzing en een dalend ledenaantal. Het merendeel van de leden bestaat uit mannen naast enkele vrouwen en gelukkig ook een paar jongere leden, hetgeen met het oog op de toekomst belangrijk is.

Dit gilde kent overigens al heel lang vrouwen onder haar gelederen. Het eerste vrouwelijke lid dateert zelfs al vanuit 1760, hetgeen voor die tijd toen vrouwen toch veelal geacht werden met name 'binnenshuis' actief te zijn, beslist ongebruikelijk was!

Jacques is van mening dat het gilde om zich van een succesrijke toekomst te verzekeren zeer gebaat zou zijn met een groep enthousiaste gelijkgezinde nieuwe gildebroeders die er samen actief de schouders onder willen zetten om het gilde weer tot grotere bloei te brengen.

Ik ben het daarin van harte met hem eens, dat is het gilde Sancta Barbara zeker waard!

De Oirschotse Heemkundekring ging '75 jaar Vrijheid' beleven

Jaarlijks gaan de leden van de heemkundekring een dag op stap. Zij gaan dan een studiereis maken met een bepaald doel voor ogen. Dikwijls is zo'n reis cultuurgebonden. Een andere keer wordt een bezoek gebracht aan onze Belgische vrienden zoals dat vorig jaar is gebeurd. En dit jaar waarin heel Nederland gaat vieren dat ons land 75 jaar in vrijheid leeft lag de focus op het gedenken en vooral ook het waarderen van die vrijheid.

De vrijheid voor Brabant is nauw verbonden met een van de grootste militaire operaties die de Tweede Wereldoorlog heeft gekend: de operatie Market Garden. Het organiserend comité stelde zich dit jaar tot doel om de studiereis te organiseren in het kader deze operatie. Het van zo nabij mogelijk meemaken was de leidende gedachte en dus kozen we ervoor om deze Market Garden route van zo dichtbij mogelijk te volgen.

Om acht uur vertrokken we met een volle bus bij St. Joris, met 'jawel we houden nu eenmaal van nostalgie', een Dafbus uit de jaren zeventig. Onze chauffeur Rens legde dat allemaal nog eventjes uit. Dus geen toilet, geen airco. 'Zet het raam maar open'. Geen gordels, geen automaat, geen achteruitrijlampen. Maar wel met een turbo, waar je volgens Rens met een volle bus maar weinig van kon merken. En tenslotte moest de enige deur die in die bus zat met een klink worden geopend en wilde je uitstappen dan moest de deur door een ander worden open gehouden anders viel hij vanzelf dicht. Dit voor wat betreft de busaccommodatie.

De bedoeling was om de originele Market Garden route, die globaal loopt via Best, Son, Veghel, Uden, Grave, Nijmegen naar Arnhem, te gaan volgen voor zover die nog bestaat. Het reiscomité heeft de route van tevoren verkend en met de nodige aanpassingen zou dat ook met de bus mogelijk zijn. Christ had een studie van dit traject gemaakt en vertelde tijdens de route de nodige wetenswaardigheden. Maar bij Nijmegen liep onze route vast. De Waalbrug konden we niet over. Hij was gesloten wegens onderhoudswerkzaamheden. Alleen personenwagens en lokale bussen mochten er over. Dus we moesten terug naar de A50.

En via deze omweg bereikten we net op tijd ons eerste doel: Het Airborne Museum Hartenstein in Oosterbeek. Daar werden we getraakteerd op appeltaart met koffie en konden we luisteren naar een zeer interessante uiteenzetting over deze Operatie. Daarna konden we pas echt merken wat vrijheid werkelijk betekend. Je werd door twee onderaardse verdiepingen, als het ware de oorlog in gezogen. Zeer tot de verbeelding sprekende

diorama's en spectaculaire oorlogshandelingen overvielen je. Je maakte de oorlog in al zijn werkelijkheid, geluiden en bominslagen van zeer nabij mee. Je stond er middenin. Het waren soms heftige momenten.

Daarna werd de tocht vervolgd naar het militaire kerkhof in Oosterbeek, dat veranderd was in een enorme bloemenzee, die een paar dagen van de tevoren door de jeugd op alle graven waren neergelegd tijdens een herdenking, die op de TV was uitgezonden.

Om half twee bereikten we de lunchgelegenheid: 'De Oude Molen' in Groesbeek. Daar stond de lunch al klaar. En het smaakte prima.

De Oude Molen ligt naast het Nationaal Vrijheidsmuseum. Dus te voet er naar toe. Waar iedereen na een korte introductie dit totaal vernieuwde museum op eigen gelegenheid kon bezichtigen. Ook hier kon de bezoeker alles wat betrekking had op de bezetting, oorlog en vrijheid op de meest moderne audio/visuele technieken op zich in laten werken.

En daarna met de bus naar huis. En voor de heemleden, die daarvoor hadden ingeschreven stond bij de Stapperij in Spoorndonk een heerlijk dinertje klaar.

Conclusie. Het was een zeer geslaagde dag en we hebben mogen ervaren waar we bepaald niet dagelijks aan denken of mee bezig zijn. Maar uit hetgeen wij in de beide musea en het oorlogskerkhof hebben gezien en hebben mogen ondergaan blijkt maar weer eens dat indertijd voor de 75 jaar Vrijheid, waarin we nu leven een ontzettende hoge prijs is betaald.

Samen met Toon en Christ heb ik deze dag mee mogen organiseren. Wat ik altijd als zeer prettig heb ervaren. Daarvoor mijn dank. En uit de reacties van de deelnemers blijkt wel dat deze dag als zeer geslaagd mag worden beschouwd.

Tot volgende jaar maar dan gaan we de grens over.

Jan Kuijpers

NB: Ad van Zelst heeft deze dag weer mooie foto's gemaakt. Via de volgende link vindt u op You Tube een reeks foto's van de studiereis : <https://youtu.be/ZbJOvr5g9uM>

Reminder Lezing 17 oktober 2019 in 'Harmoniezaal' 'Dansen met de vijand, het oorlogsgeheim van tante Roosje'

Donderdag 17 oktober a.s. organiseert heemkundekring 'De Heerlijkheid Oirschot' de lezing 'Dansen met de vijand, het oorlogsgeheim van Tante Roosje. Dit ontroerende oorlogsverhaal wordt gepresenteerd door Paul Glaser en start om 20.00 uur in de 'Harmoniezaal' van Restaurant De Burgemeester, aan de Markt in Oirschot.

Tijdens een bezoek aan Auschwitz ontdekt Paul Glaser in een vitrine een koffer uit Nederland met zijn achternaam. Dit is voor hem het moment om het familiegeheim te onthullen; het verzwegen lot van tante Roosje.

Roosje is een geëmancipeerde vrouw die met flair haar plek heeft veroverd. Als danslerares boekt ze successen en danst in Amsterdam, Londen, Parijs, Berlijn en Brussel. Ze verliest haar grote liefde, zoekt troost en trouwt de verkeerde man. Wanneer de nationaalsocialisten de macht grijpen begint voor Roosje, 25 jaar oud en Joods, een levensgevaarlijk avontuur. Zeker wanneer haar man sympathiseert met de nazi's.

Ze wordt slachtoffer van verraad door haar eigen man. Het plaatst haar voor grote en soms onmogelijke dilemma's. Roosje komt terecht in zeven concentratiekampen. Ze leeft met haar hart, vecht met haar verstand en weet met lef op geheel eigen wijze de uitdagingen en ellende van de oorlog te overwinnen.

In Auschwitz leert Roosje SS'ers dansen en de bijbehorende etiquette.

Ze verliest alles maar niet haar moed en blijft trouw aan haar karakter. Ze krijgen haar niet klein.

Met zijn multimediale presentatie (foto's, filmclips, brieffragmenten, vertelling) brengt Paul het schokkende, ontroerende en meeslepemde verhaal van zijn tante tot leven.

Een uitzonderlijk en waar gebeurd verhaal dat je raakt in het diepst van je ziel en dat laat

zien dat een scherp onderscheid tussen goed en fout in de oorlog niet bestaat.

Voor een 2-minuten trailer van de presentatie, zie: <http://youtu.be/lhNuC4XICFQ>

De lezing is gratis toegankelijk voor leden van de Heemkundekring Oirschot. Ook niet-leden zijn van harte welkom; voor hen geldt een entreebedrag van € 4,-. De lezing start om 20.00 uur in 'de 'Harmoniezaal' van restaurant de Burgemeester, Markt 21, Oirschot.

Reminder 'Rabo ClubSupport actie'

Ieder jaar organiseert de Rabo bank de 'Rabo ClubSupport actie' waarvoor allerlei clubs en verenigingen uit een paats voorstellen in kunnen dienen. Op basis van het aantal stemmen wordt een bepaald bedrag ter beschikking gesteld om de voorstellen te realiseren. Iedereen die lid is van de Rabo bank kan op de voorstellen een stem uitbrengen.

Heemkundekring 'De Heerlijkheid Oirschot' heeft dit jaar "De organisatie van de jaarlijkse Brabantse Heemdagen in Oirschot" als voorstel ingediend. Twee dagen vol activiteiten voor leden van Heemkundekringen uit heel Brabant waarin zij kennis kunnen maken met het unieke erfgoed van Oirschot. Wie weet een mooiere activiteit om ons erfgoed in heel Brabant te promoten?

Tot 11 oktober a.s. kan iedereen die lid is van de Rabobank stemmen op de voorstellen. Pak uw kans en breng uw stem uit op het voorstel van heemkundekring 'De Heerlijkheid Oirschot' met twee mooie Brabantse heemdagen als resultaat!

.Uitgaven en mededelingen

- 1) Onze heemkundekring heeft een facebookaccount. U kunt ons vinden op:

- 2) Al eens rondgekeken op de site van onze Heemkundekring? Dat kan via deze link: www.deheerlijkheidoirschot.nl

- 3) Zondag 14 juni 2020 wordt in Lieshout voor de veertiende keer het Brabants Dialectenfestival georganiseerd. Traditiegetrouw is aan dit festival een schrijfwedstrijd verbonden. Het thema is dit keer: "Liefde is 't skonste um te hebbe". U kunt uw verhaal, gedicht of liedtekst in het dialect voor 1 maart 2020 naar De Stichting Brabants Dialectenfestival sturen p.a. Dorpsstraat 75, 5737 GB Lieshout o.v.v.: schrijfwedstrijd of naar secretariaat@brabantsdialectenfestival.nl
Meer info: www.brabantsdialectenfestival.nl

- 4) Erfgoed Brabant, Brabants Heem en Historische Vereniging Brabant organiseren 2 nov. as in Berkel Enschoot de Dag van de Brabantse volkscultuur. Aanmelden kan tot 13 oktober. Kosten € 27,- (voor leden van heemkundekringen). Stuur een email met vermelding dat u lid bent van een heemkundekring aan: info@erfgoedbrabant.nl onder vermelding van Dag van de Brabantse Volkscultuur.
- 5) Lezing over de abdij van Bernheze op woensdag 27 nov. a.s. in de Kiosk, Oranjeplein 20, 19.30 uur in Loon op Zand. Voor mee info mail naar: secretaris@heemkundekringloonoptsandt.nl
- 6) 13 oktober 2019 om 11.15 uur in het MUBO, Baroniestraat Boxtel. Lezing door Hans de Visser 'Van Pij tot Boevenpak' Arrestatie en gevangenschap van een pater kapucijn in concentratiekamp Dachau. Voor meer info mail naar: secretaris@heemkundeboxtel.nl

Erfgoedcentrum De Ravenpoort

Openingstijden: Maandag- en donderdagavond van 18.30 – 21.00 uur

Er is nog steeds behoefte aan gastheren en gastvrouwen, die tijdens de opening de bezoekende leden willen ontvangen. Mocht u geïnteresseerd zijn in dit leuke werk, dan graag contact opnemen met Marina Pasmans. Ook mensen die een poetskarweitje op zich willen nemen worden verzocht dit aan Marina door te geven. Dat kan via mail: marinapasmans@hotmail.com (of telefonisch: 0499-574757).

Activiteitenkalender 2^e helft 2019

(Let op: Tussentijdse wijzigingen zijn mogelijk!)

Do 17-10-2019	Lezing 'Dansen met de vijand, het oorlogsgeheim van tante Roosje
Do 21-11-2019	Lezing 'De omgang met een psychische stoornis in vroeger tijd'
Do 19-12-2019	Lezing 'Arm en rijk in Oirschot'